

VESIEN- JA MERENHOIDON KÄRKIHANKKEET –TUKIOHJELMA**ENNAKKOARVIOINTI JA LAUSUNTO****1. Lausuntopyyntö**

Ympäristöministeriö on 21.12.2016 pyytänyt yritystukineuvottelukunnalta lausuntoa siitä, täyttääkö *Vesien- ja merenhoidon kärkihankkeisiin* liittyvä tukiohjelma Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit ja siitä, mitä valtiontukisääntöjen mukaista menettelyä tukiohjelman osalta tulisi noudattaa (lausuntopyyntö liitteenä).

Tukiohjelman tavoitteet ja sisältö

Tukiohjelma liittyy hallitusohjelman kärkihankkeeseen *Biotalous ja puhtaat ratkaisut, kärkihanke 3: Kiertotalouden läpimurto ja puhtaat ratkaisut käyttöön* toimenpiteeseen 2 *Lisätään ravinteiden kiertäytystä ja tehostetaan toimia Itämeren ja vesien suojelemiseksi*. Kärkihankkeen strategisena tavoitteena on hyödyntää kiertotalouden ja puhtaiden ratkaisujen kasvavia mahdollisuuksia, vähentää vesistöihin huuhtoutuvien ravinteiden ja humuksen määrää sekä lisätä maatalouden ravinne- ja energiaomavaraisuutta.

Vesien- ja merenhoidon kärkihankkeet -tukiohjelmassa toteutetaan hallituksen kärkihankerahoituksella vesien tilaa parantavia hankkeita, joissa etsitään uusia, vaikuttavia tapoja vähentää ravinteiden ja haitallisten aineiden kuormitusta vesiin. Vesien- ja merenhoidon tavoitteiden toteutumista edistäviltä hankkeilta toivotaan ensisijaisesti *innovatiivisia toimia ravinteiden ja haitta-aineiden vesistökuormituksen vähentämiseksi ja estämiseksi*. Valtaosa rahoitettavista hankkeista arvioidaan olevan luonteeltaan ei-taloudellista toimintaa, kuten vesialueiden omistajayhteisöjen tai valuma-alueen laaja-alaiset vesistökunnostukset. Rahoitus kohdistuu kuitenkin osin myös luonteeltaan taloudelliseen toimintaan eli *yritysten toteuttamiin innovatiivisiin hankkeisiin, joissa kehitetään esimerkiksi haitallisten aineiden vesistökuormitusta vähentäviä teknologioita*.

Tukiohjelman budjetti ja tukien myöntäminen

Tukiohjelma on voimassa vuosina 2017–2020. Ympäristöministeriö myöntää tukiohjelman mukaiset valtionavustukset valtion talousarvion mukaisella, kärkihankkeeseen osoitetulla rahoituksella valtionavustuslain (668/2001) nojalla. Tukiohjelman arvioitu kokonaisbudjetti on 3,50 milj. euroa.

Tukiohjelmasta avustuksia saavat hankkeet valitaan ympäristöministeriön avoimen hankehaun kautta, jonka ensimmäinen vaihe on avoinna 2.2.–2.3.2017 (hankehakuilmoituksen luonnos liitteenä). Ensimmäisessä vaiheessa on kyse ideahausta edellä kuvattuja vesien- ja merenhoidon tavoitteita toteuttavista hankkeista. Hakulomakkeeseen sisältyvien arviointikriteerien perusteella ympäristöministeriö valitsee tämän jälkeen parhaat ideat mukaan jatkosuunnitteluun, jossa valitut hakijat laativat varsinaisen hankehakemuksen ministeriön antaman palautteen pohjalta.

2. Ennakkoarvointi

2.1. EU:n lainsäädännön mukaisten valtiontuen edellytysten täyttyminen

Tukiohjelman voidaan arvioida täyttävän Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit siltä osin, kuin rahoitus kohdistuu luonteeltaan taloudelliseen toimintaan (em. yritysten toteuttamat innovatiiviset hankkeet, joissa kehitetään esimerkiksi haitallisten aineiden vesistökuormitusta vähentäviä teknologioita). Tukiohjelman mukaiset avustukset myönnetään valtion varoista (ympäristöministeriö valtion budjettirahoituksella), ja avustukset tuovat hankehaun kautta valittavalle rajatulle tuensaajajoukolle valikoivaa taloudellista etua. Tukiohjelma voi periaatteessa vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (esimerkiksi uuden teknologian kehittäminen kilpailluilla, jäsenvaltioiden rajat ylittävillä markkinoilla).

2.2. Valtiontukea koskeva menettelytapa

Tukiohjelma voidaan ympäristöministeriön lausuntopyynnössä esitetyn mukaisesti toteuttaa ns. de minimis –tukiohjelmana Euroopan komission antaman vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (komission asetus 1407/2013) mukaisesti siltä osin, kuin avustukset kohdistuvat luonteeltaan taloudelliseen toimintaan ja siten tulevat EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisalan piiriin. Lausuntopyynnön mukaan tukiohjelmasta myönnettävien avustusten suuruus on tyypillisesti 100 000 – 300 000 euroa hanketta kohden, mutta avustukset jakautuisivat usein usean tuensaajan kesken ja jäisivät siten määrältään verrattain pieniksi.

Huomattava on, että yleinen de minimis –tuen enimmäismäärä kolmen peräkkäisen verovuoden aikana on 200 000 euroa yritystä kohden eräin toimialakohtaisin poikkeuksin, ja enimmäismäärän seurannassa otetaan huomioon kaikki yritykselle myönnettävät eri de minimis –tuet.

Lisäksi tukien myöntämisessä on otettava huomioon mm. yleisen de minimis -asetuksen 1 artiklan mukaiset soveltamisalan rajaukset. Yleistä de minimis -asetusta ei voida soveltaa myönnettäessä tukea mm. kalastus- ja vesiviljelyalalle tai maataloustuotteiden alkutuotantoon, vaan näistä toimialoista koskien komissio on antanut erilliset de minimis –asetukset (komission asetukset 717/2014 ja 1408/2013).

Vaihtoehtoisesti hanke voitaisiin toteuttaa valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tai maatalousalan tai kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukien ryhmäpoikkeusasetuksen T&K-artiklojen mukaisesti.

3. Esitys yritystukineuvottelukunnan lausunnoksi

Yritystukineuvottelukunta puoltaa ennakkoarvioinnissa esitettyä ja tukiohjelman toteuttamista komission asetuksen 1407/2013 mukaisena de minimis –tukiohjelmanä. Vaihtoehtoisesti yritystukineuvottelukunta suosittaa, että selvitetään valtiontukien ryhmäpoikkeusasetusten käyttöä tai uuden hankintalain mukaista innovaatiokumppanuusjärjestelyn käyttömahdollisuutta.

Yritystukineuvottelukunta korostaa, että de minimis –tukien myöntämisessä tulee komission asetuksen 1407/2013 ehtojen lisäksi noudattaa asetuksen mukaisia menettelyjä (erityisesti asetuksen seurantaa koskeva artikla 6). Tukiohjelman ehtojen laadinnassa ja tukien myöntämisessä voidaan hyödyntää työ- ja elinkeinoministeriön julkaisemaa opasta de minimis –tuista¹.

Esittelijä: neuvotteleva virkamies Liisa Lundelin-Nuortio

LIITTEET

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö ja hankehakuilmoitusluonnos

¹ Opas de minimis –tuista. TEM oppaat ja muut julkaisut 9/2015.

<http://tem.fi/documents/1410877/2851861/Opas+de+minimis-tuista+%282015%29/d1c03961-09db-4f81-af50-3dfaae57c4c6>